

HÒA MÀ KHÔNG ĐỒNG

Về triều vua Dực-tông, hai ông Nguyễn Tri Phương và Võ Trọng Bình cùng tham dự việc cơ mật. Hai ông cùng các quan đại-thần nghị luận, nhiều khi trái ý không hòa nhau.

Vua Dực-tông biết chuyện, và bàn rằng:

“Người quân tử hòa mà có chỗ không đồng chớ không phải việc chi cũng đồng mới gọi là hòa đâu. Xưa Hàn Kỳ, Phạm Trọng Yên khi lên điện cãi nhau, đến khi xuống điện vẫn hòa như thường. Kẻ làm tôi phải bắt chước như thế, nếu trên dưới cùng đồng, không phải là phúc cho nhà nước. Các người bàn việc, nếu có ý kiến gì khác, cứ cãi lẽ không hại gì, nhưng chỉ trong khi đó mà thôi, không nên để bụng.”

Nhân khi ban trái vải cho tất cả các quan trong triều, vua Dực-tông khuyên thêm rằng:

“Trái này ngọt lắm, đức Tiên-đế từng tự tay ban cho thân-công và đình-thần cũng là rõ ý thân nhau, các người nên nhớ chuyện ấy.”

* Người quân tử hòa mà không đồng, do câu “Quân tử hòa nhi bất đồng, tiểu nhân đồng nhi bất hòa” (*Luận Ngữ*). Câu này hiểu nghĩa rằng người quân tử giao tiếp với người khác thì giữ niềm hòa nhã nhưng không đồng tình làm việc bậy, kẻ tiểu nhân giao tiếp với người thì đồng tình làm việc bậy nhưng không giữ niềm hòa nhã.

* Hàn Kỳ và Phạm Trọng Yên là hai danh thần triều Tống Nhân-tông (1023 – 1063) bên Tàu.